

Η ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΖΩΝΕΣ: ΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ

 anixneuseis.gr/η-ελληνοτουρκικη-αντιπαραθεση-για-τι/

7 Αυγούστου 2023

Δρ. BENIAMIN ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΝΟΓΛΟΥ (*)

Φωτογραφία: Απο τη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Μοντέγκο Μπέυ, Τζαμάϊκά 1982

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Το κείμενο περιλαμβάνεται στον τιμητικό τόμο για τον Ομότιμο Καθηγητή Διεθνούς Δικαίου της Νομικής Σχολής του ΑΠΘ Κωνσταντίνο Χατζηκωνσταντίνου. Ο τόμος εκδόθηκε απο τις εκδόσεις Σιδέρη.

Εισαγωγή

Αναγκαία η αξιοποίηση από την Ελλάδα του Δικαίου της Θάλασσας

Η Ελλάδα έχει αργήσει δραματικά και αδικαιολόγητα επί δεκαετίες να εφαρμόσει τις πολλές θετικές γι' αυτήν προβλέψεις του Νέου Δικαίου της Θάλασσας. Η πολυμερής Διεθνή Σύμβαση του 1982 του Μοντέγκο Μπέι, εκτός από διεθνές Συμβατικό Δίκαιο που επικυρώθηκε από περισσότερες από 160 χώρες, αποτελεί στο μεγαλύτερο μέρος της και Διεθνές Εθιμικό Δίκαιο γενικής ισχύος που δεσμεύει πλήρως και τα λίγα κράτη που δεν ψήφισαν, δεν υπέγραψαν και δεν επικύρωσαν την Σύμβαση, όπως π.χ. η Τουρκία.

Η επέκταση της Αιγιαλίτιδας Ζώνης και το Αιγαίο

Η Ελλάδα είναι η τελευταία παράκτια χώρα παγκοσμίως σε θαλάσσιες ζώνες (149) και αυτό πρέπει να αλλάξει, με έναρξη την **αύξηση της Ελληνικής Αιγιαλίτιδας Ζώνης σε 12 ν.μ.**, και αυτό αφορά τόσο τις ηπειρωτικές ακτές όσο και τις νησιωτικές ακτές της χώρας μας. Ακόμη και τα χιλιάδες ακατοίκητα βραχονήσια δικαιούνται πλήρους Αιγιαλίτιδας Ζώνης και Συνορεύουσας Ζώνης (άρθρο 121 της Σύμβασης).

Αυτό, αν συμβεί, θα διασφαλίσει για την Ελλάδα διπλάσιο χώρο πλήρους κυριαρχίας γύρω από τις ηπειρωτικές και νησιωτικές ακτές της και αυτό έχει μεγάλη σημασία για την διασφάλιση της **ενότητας και συνοχής του Αιγαιακού Αρχιπελάγους** που απειλείται από την Τουρκία τόσο στην ανατολική θαλάσσια και υποθαλάσσια περιοχή του, όσο και σε πολλά από τα νησιά του.

Έτσι ο χώρος του Αιγαίου θα περιέλθει στην Ελλάδα ως Αιγιαλίτιδα Ζώνη κατά το 71%, από 43% που είναι σήμερα με τα 6 ν.μ. εύρους[1].

Αυτό δεν παρακωλύει καθόλου την διεθνή και τουρκική ναυσιπλοΐα, γιατί:

- α) Υπάρχει στενά συνδεδεμένο με την κυριαρχία του παράκτιου κράτους, το δικαίωμα της **«αβλαβούς διέλευσης»** των πλοίων τρίτων χωρών από την Αιγιαλίτιδα Ζώνη του, με κάποιους εύλογους περιορισμούς[2]. Η Ελλάδα εφαρμόζει με ευρύτητα το δικαίωμα αυτό ανέκαθεν, καθώς ως κυρίαρχη χώρα Εμπορικής Ναυτιλίας παγκοσμίως, δεν θα ήθελε ο εμπορικός της στόλος να συναντά δυσκολίες στις θάλασσες.
- β) Παραμένει περίπου 20% του Αιγαίου ως χώρος διεθνών υδάτων με ελευθερία ναυσιπλοΐας για όλους[3].
- γ) Παραμένουν, παρά τα 12 ν.μ., διάυλοι διεθνών υδάτων μπροστά από τα μεγάλα τουρκικά λιμάνια ή τα Στενά των Δαρδανελίων, ώστε να διέρχονται από διεθνή ύδατα τα τουρκικά πλοία προς το Κεντρικό Αιγαίο (αν και μπορούν και με αβλαβή διέλευση) και από εκεί προς προορισμούς στην Ανατολική και Δυτική Μεσόγειο.

δ) Το νέο διεθνές δικαίωμα του **transit passage** (πλου διελεύσεως ή ελεύθερης διέλευσης) κατοχυρώνει χωρίς τους περιορισμούς της αβλαβούς διέλευσης την ναυσιπλοΐα όλων των κρατών διά του Αιγαίου[4]. Η Ελλάδα δεν θα είχε, βεβαίως, αντίρρηση να προσδιορίσει 2-3 διαδρόμους εφαρμογής αυτού του νέου δικαιώματος της Σύμβασης του 1982 στο Αιγαίο, προς απόλυτη διευκόλυνση της διεθνούς (και τουρκικής) ναυσιπλοΐας[5].

Οι ισχυρισμοί περί «Ελληνικής λίμνης» του Αιγαίου (με 12 ν.μ.), αποτελούν απλά τουρκική προπαγάνδα για τον λαό της και τους μη γνωρίζοντες στη Διεθνή Κοινότητα.

Η επέκταση της Ελληνικής Αιγιαλίτιδας Ζώνης στα 12 ν.μ. είναι επιπλέον νομιμοποιημένη καθώς η Τουρκία έχει αναγνωρίσει ήδη το 1956(!) το δικαίωμα αυτό ως εθιμικό, και το εφάρμοσε από το 1964(!) στη Μαύρη Θάλασσα και στις Νότιες Μεσογειακές ακτές της!

Όχι βέβαια στο Αιγαίο, ώστε να μπορεί να εκβιάζει την Ελλάδα με την απειλή πολέμου (casus belli) να μην πράξει το ίδιο!

ε) **Τα 12 ν.μ. πρέπει να προηγηθούν της θέσπισης της Ελληνικής ΑΟΖ** (Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης), ώστε στα διεθνή ύδατα του Αιγαίου που θα παραμείνουν (Ανοικτή Θάλασσα), δηλαδή περίπου 20% του Αιγαίου (αφού αφαιρεθεί και η Αιγιαλίτιδα Ζώνη της Τουρκίας που κι αυτή βεβαίως θα αυξηθεί στα 12 ν.μ., και θα είναι σχεδόν 9%), να μπορεί να γίνει οριοθέτηση Ελληνικής και Τουρκικής Υφαλοκρηπίδας/

ΑΟΖ, που βέβαια και πάλι θα ευνοήσει την Ελλάδα λόγω των πλήρων δικαιωμάτων Υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ των νησιών που είναι κατοικημένα ή μπορούν να συντηρήσουν αυτόνομη ανθρώπινη διαβίωση (α. 121 §2 και 121 §3)[6].

στ) Αν η Ελλάδα επεκτείνει την Αιγιαλίτιδα Ζώνη της αρχικά μόνο στο Ιόνιο[7] και ίσως γύρω από την Κρήτη, **θα ενισχύσει την προσπάθεια της Τουρκίας να εμφανίσει την γεωγραφική δομή του Αιγαίου ως Αρχιπελάγους ως μια ιδιαιτερότητα, που πρέπει να οδηγήσει σε αποκλίσεις και μη εφαρμογή των ρυθμίσεων του «ορθόδοξου» Δικαίου της Θάλασσας στην περιοχή, αλλά σε «πολιτικές» λύσεις που θα αυξήσουν τα τουρκικά δικαιώματα αφαιρώντας κάθε δικαίωμα (πέραν των 6 ν.μ.) από τα νησιά του Αιγαίου.** Έτσι, η μισή περίπου θαλάσσια και υποθαλάσσια περιοχή του Αιγαίου (προς τα Ανατολικά) θα περιέλθει στην τουρκική δικαιοδοσία και τα **ελληνικά νησιά του Ανατολικού Αιγαίου θα εγκλωβισθούν σε τουρκικές Θαλάσσιες Ζώνες,** διευκολύνοντας σταδιακά την αμφισβήτηση της κυριαρχίας τους από την Τουρκία, η οποία μεθοδικά επιχειρείται από το 1974 με διάφορους τρόπους[8]!

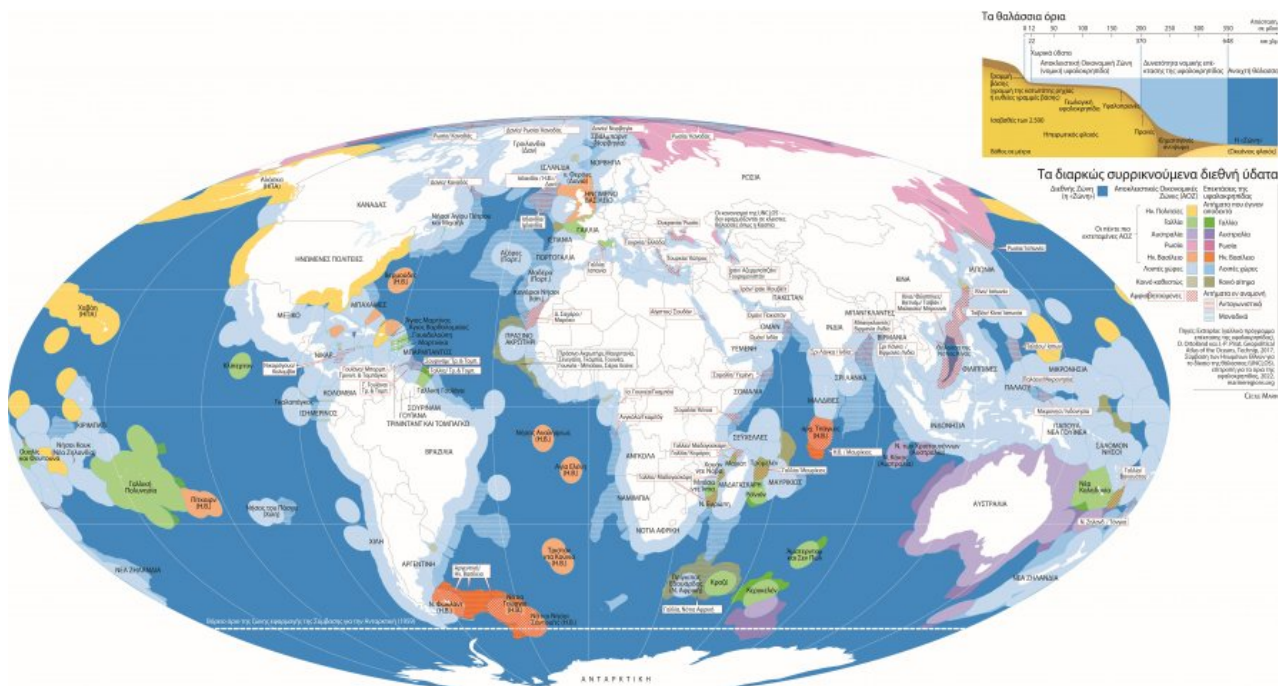

Η Ελλάδα επεκτείνοντας σε όλες τις παρακείμενες θάλασσές της το εύρος της Αιγιαλίτιδας Ζώνης της, δίνει το σαφές μήνυμα ότι το Αιγαίο είναι ιστορικό Ελληνικό Αρχιπέλαγος που έχει συνοχή και ενότητα με την Ηπειρωτική Ελλάδα.

Θα μπορούσε να επιδειχθεί μία ευελιξία, αν η Τουρκία αλλάξει έμπρακτα την παράνομη, επεκτατική και αυθαίρετη συμπεριφορά της, ώστε μεταξύ των νησιών μας του Ανατολικού Αιγαίου να παραμείνουν 10 ν.μ. Αιγιαλίτιδας, αλλά στα δυτικά των νησιών (πίσω απ' αυτά) αποκλείεται η Ελλάδα να αποδεχθεί περιοχές τουρκικής κυριαρχίας ή δικαιοδοσίας (Αιγιαλίτιδα, Υφαλοκρηπίδα ή ΑΟΖ).

Άλλωστε, αυτό που από χρόνια, και ιδιαίτερα πρόσφατα, επιχειρεί η Τουρκία, είναι να ακυρώσει το άρθρο 121 της Σύμβασης του 1982, με το οποίο ρητά εξομοιώνονται τα δικαιώματα των νησιών με αυτά των ηπειρωτικών ακτών. Πρόκειται για μία καθαρά αντίθετη με το Δίκαιο (contra legem) τακτική που τείνει να αναιρέσει την βούληση των περισσότερων από 160 κρατών που επικύρωσαν την Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας και μάλιστα σε ένα θεμελιώδες άρθρο, όπως το 121, που καθορίζει το θαλάσσιο καθεστώς των νησιών!

Τα 12 ν.μ. είναι αδιαπραγμάτευτα για όλα τα ελληνικά νησιά από τη Σαμοθράκη ως το Καστελλόριζο, καθώς αποτελούν δικαίωμα μονομερώς ασκούμενο από τα παράκτια Κράτη, ιδίως όταν αυτά είναι «μικτά Αρχιπελαγικά» Κράτη, όπως η Ελλάδα, που έχει περίπου το 20% της επικράτειάς της σε νησιωτικά εδάφη.

Η πρόσφατη ελληνική κινητικότητα οριοθετήσεων

Η συγκυρία για την επέκταση της Ελληνικής Αιγιαλίτιδας Ζώνης στα 12 ν.μ. είναι ταυτόχρονα κρίσιμη και κατάλληλη χρονικά, για τους εξής λόγους:

- **Η Ελλάδα άργησε δραματικά να αξιοποιήσει το Νέο Δίκαιο της Θάλασσας**, δίνοντας στην Τουρκία την ευκαιρία να καλλιεργήσει επί δεκαετίες την δική της καταχρηστική και παράνομη αντίληψη για το Δίκαιο της Θάλασσας στη Διεθνή Κοινότητα και να αναστείλει, με την απειλή πολέμου, την εφαρμογή από την χώρα μας των θετικών ρυθμίσεών του. Αντίθετα, η Τουρκία σχεδίασε και εφαρμόζει μεθοδικά την επεκτατική διεκδίκηση του μισού Αιγαίου, και του συνόλου της Ανατολικής Μεσογείου μέχρι την Κύπρο και την Λιβύη. Η Ελλάδα με αφορμή την τρέχουσα κινητικότητα γύρω από τις Θαλάσσιες Ζώνες και την οριοθέτησή τους, πρέπει να ανακτήσει την πρωτοβουλία των κινήσεων (που απώλεσε επί δεκαετίες), και να προλάβει νέα «τετελεσμένα» που προωθεί η Τουρκία.

- Επιτέλους, οι δύο οριοθετήσεις Υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ με την Ιταλία και την Αίγυπτο (2020) και οι προηγηθείσες, ανολοκλήρωτες όμως, διακηρύξεις διεκδίκησης των ελληνικών αντίστοιχων ζωνών με βάση την μέση γραμμή (2011)[9], και η προκήρυξη και πραγματοποίηση ερευνών στο Ιόνιο και νοτίως της Κρήτης (2012), επανέφερε την πρωτοβουλία των κινήσεων στη χώρα μας!

Είναι ορθό να μιλάμε για διάλογο για το μοναδικό εκκρεμές θέμα, της οριοθέτησης Υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ με την Τουρκία, αλλά αυτό προϋποθέτει ότι (αν εκπληρωθούν βέβαια οι τεθείσες προκαταρκτικές προϋποθέσεις από τη χώρα μας), θα πρέπει νωρίτερα (δηλαδή άμεσα...)

να επεκτείνουμε παντού την Ελληνική Αιγιαλίτιδα Ζώνη, να καθιερώσουμε Ευθείες Γραμμές Βάσης και να θεσπίσουμε παντού Συνορεύουσα Ζώνη 24 ν.μ.

Έτσι, η Ελλάδα θα ενισχύσει τη θέση της, και θα απομείνει πολύ μικρότερη περιοχή Διεθνών Υδάτων για κατανομή, μεταξύ των δύο χωρών (αλλά και με την Λιβύη και την Αίγυπτο) ως Υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ.

Αλλιώς, θα κινδυνεύουμε να μην μπορούμε να επεκτείνουμε την Αιγιαλίτιδα Ζώνη, αν προηγηθεί η οριοθέτηση Υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ, και θα χάσουμε τα ισχυρότερα δικαιώματά μας στην περιοχή μεταξύ των 6 έως 12 ν.μ. της Αιγιαλίτιδας Ζώνης!

Πρέπει λοιπόν να αξιοποιήσουμε το θετικό momentum και την δυσμενή διεθνή εντύπωση από τις μονομερείς και παράνομες πρωτοβουλίες της Τουρκίας, με τις προκλητικές ερευνητικές και γεωτρητικές δράσεις της σε περιοχές της Ελληνικής και Κυπριακής Υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ, και να προλάβουμε τα χειρότερα που προφανώς σχεδιάζουν οι «πονηροί και πλεονέκτες» γείτονες...

Η τουρκική κραυγαλέα διεθνής παρανομία στην Αμμόχωστο (Βαρώσια) με το επιχειρούμενο άνοιγμα και εποικισμό της, θα μπορούσε να απαντηθεί σύντομα με την σύναψη Ελληνο-Κυπριακής οριοθέτησης Υφαλοκρηπίδας/AOZ με βάση την αρχή του Δικαίου της Θάλασσας (άρθρο 121) για την εξομοίωση των θαλασσιών ζωνών των νησιών με τις θαλάσσιες ζώνες των ηπειρωτικών ακτών!

Οι παράνομες και μονομερείς ενέργειες της Τουρκίας

Η τουρκική παρανομία προκύπτει από την διεξαγωγή εφαρμοσμένων ερευνών (με διασκοπήσεις και σεισμικές έρευνες) αλλά και γεωτρήσεων, σε θαλάσσιες και υποθαλάσσιες περιοχές που διεκδικεί η Ελλάδα ή η Κύπρος με δημοσιευμένους χάρτες, με NAVTEX, με διπλωματικές και κυβερνητικές ανακοινώσεις και δημοσιευμένα θαλασσοτεμάχια (Κύπρος) όπου έχουν χορηγηθεί άδειες ερευνών ή/και εκμετάλλευσης σε διεθνείς πετρελαϊκές εταιρείες, στις περιοχές που είναι βέβαιο ότι ανήκουν σ'αυτές.

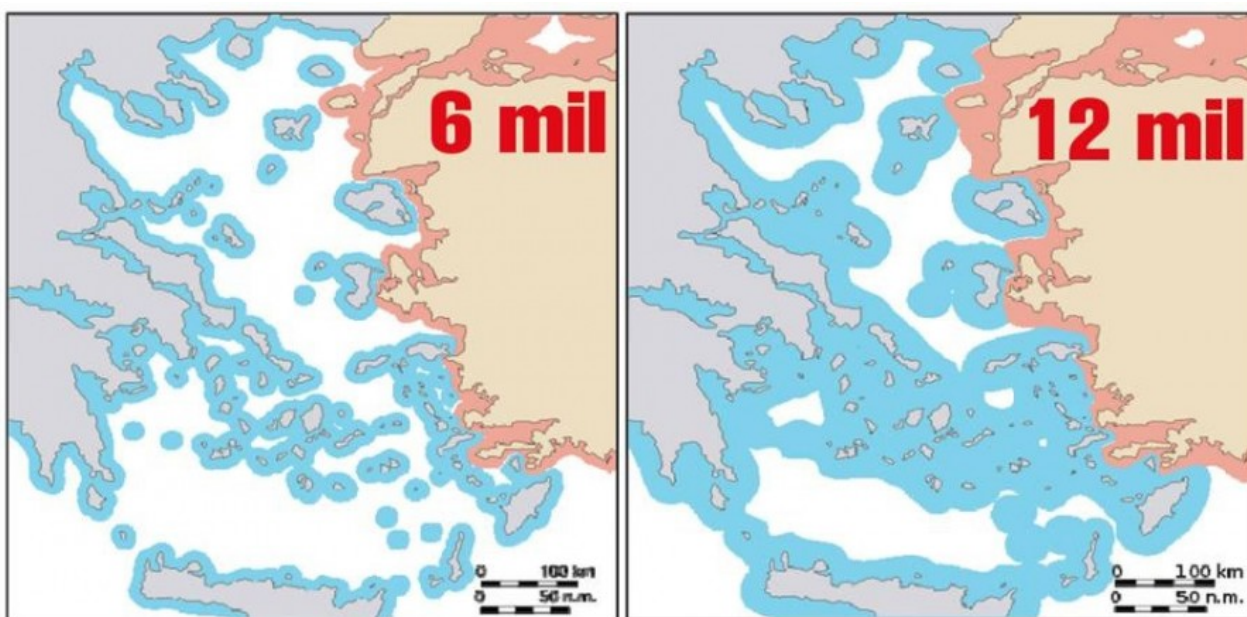
Όπως η Ελλάδα δεν πραγματοποιήσει εφαρμοσμένες έρευνες σε περιοχές που διεκδικούν άλλα Κράτη (π.χ. η Τουρκία στην Ανατολική Μεσόγειο ή στο Αιγαίο ή η Αλβανία στο Βόρειο Ιόνιο), έτσι και η Τουρκία όφειλε να αποφύγει την μονομερή διεξαγωγή ερευνών στις διεκδικούμενες από την Ελλάδα (ή και την Κύπρο) περιοχές. Θα έπρεπε: α) είτε να διεξαγάγει πριν διμερείς ή πολυμερείς διαπραγματεύσεις με τις γειτονικές χώρες, δηλ. Ελλάδα, Κύπρο, Αίγυπτο, για να εξευρεθεί μία συναινετική οριοθέτηση των Υφαλοκρηπίδων ή AOZ στην περιοχή: Δυτικά της Κύπρου, ανατολικά της γραμμής Κρήτης-Ρόδου, νότια του Καστελλόριζου και των νότιων τουρκικών ακτών (Χερσόνησος

και Κόλπος της Αττάλειας), ή β) να συμφωνήσει στην προσφυγή, από κοινού, των τεσσάρων αυτών χωρών στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, ή άλλο διεθνές δικαιοδοτικό όργανο.

Με δεδομένες, βέβαια και διακηρυσσόμενες συνεχώς, τις τουρκικές θέσεις περί άρνησης των Θαλάσσιων Ζωνών των νησιών, πλην των 6 ν.μ. της Αιγιαλίτιδας Ζώνης (τόσο για μικρά νησιά όπως το Καστελλόριζο, αλλά και για μεσαία και μεγάλα όπως η Ρόδος, η Κρήτη και η Κύπρος), ήταν αδύνατο να γίνει διαπραγμάτευση ή κοινή προσφυγή στη Διεθνή Δικαιοσύνη και με την Τουρκία.

Άλλωστε, η τελευταία αρνείται να αναγνωρίσει την κρατική υπόσταση της Κυπριακής Δημοκρατίας (Κράτους μέλους του ΟΗΕ, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όλων των Διεθνών Οργανισμών) της οποίας το 37% του εδάφους κατέχει παρανόμως επί 46 χρόνια!

Επίσης, το άρθρο 77 της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας (1982) προβλέπει ότι τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους (π.χ. Ελλάδος) επί της Υφαλοκρηπίδας του είναι «κυριαρχικά» και «αποκλειστικά» (§1, 2).

Αυτό επεξηγείται ότι σημαίνει, ότι «αν το παράκτιο Κράτος δεν εξερευνά ή δεν εκμεταλλεύεται τους φυσικούς του πόρους, **κανείς δεν μπορεί να αναλάβει αυτές τις δραστηριότητες χωρίς ρητή συναίνεση του παράκτιου Κράτους**» (§2). Επίσης (§3), τα δικαιώματα αυτά «δεν εξαρτώνται από την πραγματική ή ιδεατή κατοχή ή από οποιαδήποτε ρητή διακήρυξη». Δηλαδή υπάρχουν «εξαρχής και αυτοδικαίως».

Συνεπώς, οι τουρκικές έρευνες-γεωτρήσεις είναι παράνομες, εφόσον δεν υπάρχει οριοθέτηση νόμιμη, εφόσον έχει εκφρασθεί η αντίρρηση της Ελλάδος που διεκδικεί αυτές τις περιοχές και εφόσον τουρκικές έρευνες διεξάγονται σε περιοχές όπου εμφανώς παραβιάζονται Θαλάσσιες Ζώνες Υφαλοκρηπίδα/AOZ ελληνικών νησιών και της Κύπρου.

Ταυτόχρονα, παραβιάζεται πλήρως και κατάφορα το θεμελιώδες άρθρο 121 της Σύμβασης 1982, για τις Θαλάσσιες Ζώνες των νησιών, που τις εξομοιώνουν με αυτές των ηπειρωτικών ακτών.

Είναι δε προφανές, ότι ταυτόχρονα παραβιάζεται και το εν δυνάμει δικαίωμα των ελληνικών νησιών να έχουν 12 ν.μ. Αιγιαλίτιδας Ζώνης, και το ήδη ισχύον από χρόνια δικαίωμα 12 ν.μ. Αιγιαλίτιδας Ζώνης της Κύπρου! Παρά την μακρά αποχή της Ελλάδος να εφαρμόσει αυτό το νόμιμο δικαίωμά της, **το δικαίωμα δεν χάνεται στο νομικό επίπεδο, αν και πολιτικά μπορεί να εξασθενήσει διά της αχρησίας**. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το εγχείρημα της Τουρκίας, διά της απειλής πολέμου, να καθυστερήσει την εφαρμογή των 12 ν.μ. από την Ελλάδα και τελικά να την αναγκάσει να το εγκαταλείψει, πλήρως ή μερικώς! Η Ελλάδα πάντως, το 1995, στον κυρωτικό νόμο της Σύμβασης του Δικαίου της Θάλασσας (1982)[10] δήλωσε ότι επιφυλάσσεται όποτε το αποφασίσει, να εφαρμόσει τις ρυθμίσεις της Σύμβασης που δεν εφαρμόζει ακόμη (δηλ 12 ν.μ Αιγιαλίτιδας Ζώνης, ΑΟΖ κ.λπ.).

Η Τουρκία πάντως δεν μπορεί κατά το Διεθνές Δίκαιο να αποκτήσει δικαιώματα Υφαλοκρηπίδας στις περιοχές των ελληνικών νησιών και της Κύπρου, διά «χρησικτησίας», με τις παράνομες ενέργειές της, όπως προκύπτει σαφώς από τα ανωτέρω λεχθέντα (άρθρο 77)! Τα τετελεσμένα που επιχείρησε και παραμένουν έωλα στην κατεχόμενη Βόρεια Κύπρο, δεν μπορούν να εφαρμοσθούν και στις θάλασσες!

Όλα τα παραπάνω πάντως υπογραμμίζουν την ανάγκη για άμεση θέσπιση Αιγιαλίτιδας Ζώνης 12 ν.μ. σε όλες τις ελληνικές ακτές των 15.200 χλμ., ηπειρωτικές και νησιωτικές. Με ταυτόχρονη συνέπεια την **αύξηση και του εθνικού εναερίου χώρου μας από τα 10 ν.μ. στα 12 ν.μ.**

Η τουρκική «πολιτική των κανονιοφόρων»

Είναι προφανές ότι η Τουρκία προσπαθεί να προκαλέσει στρατιωτική εμπλοκή στο Αιγαίο ή στην Ανατολική Μεσόγειο, πιστεύοντας ότι έτσι, είτε θα κυριαρχήσει στρατιωτικά, αναγκάζοντας την Ελλάδα να αποδεχθεί την δυσμενή για την χώρα μας κατανομή των θαλάσσιων περιοχών που διεκδικεί παράνομα, είτε να προκαλέσει διπλωματική παρέμβαση ισχυρών δυνάμεων που θα πιέσουν για λύσεις που δεν θα είναι συμβατές με το «ορθόδοξο» Διεθνές Δίκαιο και θα βλάψουν προφανώς τα ελληνικά συμφέροντα.

Άλλωστε η Τουρκία έχει δηλώσει ότι αρνείται να συζητήσει με την Ελλάδα μόνο για οριοθέτηση Υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ, δηλώνοντας ότι θέλει να εντάξει στις «διερευνητικές» συνομιλίες όλα τα θέματα που αυτή θεωρεί «ανοιχτά» και «εκκρεμή» με την Ελλάδα, δηλαδή να μετατρέψει σε διμερείς διαφορές το σύνολο των ποικίλων παράνομων και αυθαίρετων διεκδικήσεων της:

Από την αλλαγή των πολυμερών Διεθνών Συνθηκών και του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας κατά την βούλησή της και την εκχώρηση ελληνικών εδαφών (νησιωτικών), θαλασσίων και υποθαλασσίων ζωνών και εθνικού εναερίου χώρου, αφοπλισμό των απειλούμενων από αυτήν νησιών του Αιγαίου, νομιμοποίηση της εισβολής και κατοχής

στην Κύπρο, μέσω της λύσης δύο κρατών, και βέβαια με την αυτονόμηση ή απόσχιση της Δυτικής Θράκης και την πλήρη τουρκοποίησή της. Με την στρατιωτική εμπλοκή που επιδιώκει η Τουρκία με τη χώρα μας, θέλει να αποκτήσει πρόσχημα για αιφνιδιαστική επίθεση σε ελληνικά νησιά του Αιγαίου (μεταξύ αυτών και το σύμπλεγμα του Καστελλορίζου), που λόγω της εγγύτητάς της με το έδαφός της, τα θεωρεί εύκολη λεία!

Έτσι υποθέτει ότι θα καθυποτάξει την Ελλάδα και θα διαπραγματευθεί από θέση ισχύος την αποδοχή των παράνομων διεκδικήσεών της, τόσο για εδαφική επέκταση («τα νησιά κακώς δόθηκαν στην Ελλάδα») και για δημιουργία με πειρατικό τρόπο της θεωρίας της διαβόητης «Γαλάζιας Πατρίδας».

Απέναντι σ' όλα αυτά, η Ελλάδα οφείλει να αντιτάξει με αποφασιστικότητα, οργάνωση και διεθνή ενημέρωση, το Διεθνές Δίκαιο και την αμυντική και αποτρεπτική στρατιωτική της ικανότητα, που παρά την εντεταλμένη αυτοσυγκράτηση του έμψυχου στρατιωτικού δυναμικού μας, αντιμετωπίζει και ταπεινώνει καθημερινά τις τουρκικές στρατιωτικές δυνάμεις είτε στον αέρα είτε στην θάλασσα, είτε στην συνριογραμμή του Έβρου και των θαλάσσιων συνόρων μας στο Ανατολικό Αιγαίο (όπως αποδείχθηκε την προηγούμενη Άνοιξη και μέχρι σήμερα) απέναντι στην μεθοδευμένη ιδιότυπη επίθεση της Τουρκίας διά των «αμάχων εισβολέων»!

Τα θαλάσσια δικαιώματα του συμπλέγματος του Καστελλορίζου

Η Γεωγραφία, η Ιστορία, ο πληθυσμός και το Δίκαιο, προσδιορίζουν τη κρίσιμη στρατηγική αξία του συμπλέγματος του Καστελλορίζου, που αποτελείται από 13 νησιά, νησίδες και βράχους. Τα 3 από αυτά είναι κατοικημένα ή κατοικήσιμα. Επίκεντρο η πρωτεύουσα Μεγίστη, και στα δύο ακρότερα σημεία βρίσκονται η Ρω, στα δυτικά (προς την Ρόδο, από την οποία απέχει 62 ν.μ.) και η Στρογγύλη, στα ανατολικά περίπου 10 ν.μ. από την Ρω[11]. Το σύμπλεγμα αυτό, με βάση το άρθρο 121 §2 και 3 της Σύμβασης του 1982, δικαιούται όλες τις Θαλάσσιες Ζώνες, ως νησιά που «μπορούν να συντηρήσουν ανθρώπινη διαβίωση ή δική τους οικονομική ζωή». Θα έχουν λοιπόν τις 4 θαλάσσιες ζώνες που εφαρμόζονται στις άλλες ηπειρωτικές περιοχές, ενώ οι βράχοι του συμπλέγματος θα έχουν μόνο Αιγιαλίτιδα και Συνορεύουσα Ζώνη, δηλαδή ως 24 ν.μ.! (αν και επικαλύπτονται από τις ζώνες των μεγαλύτερων νησιών).

Εφόσον αναγνωριστεί ως κατοικήσιμο νησί η Στρογγύλη (το ανατολικότερο νησί), τότε η Ελλάδα και η Κύπρος θα έχουν κοινό θαλάσσιο σύνορο μήκος 26,85 ν.μ., με βάση την εφαρμογή της αρχής της μέσης γραμμής.

Το Καστελλόριζο είχε στο παρελθόν πληθυσμό 10.000 και πάντα ελληνικό! Γεωγραφικά και διοικητικά ανήκει στα Δωδεκάνησα και αποτελεί το ανατολικότερο νησιωτικό σύμπλεγμα, καθώς μετά από αυτό δεν υπάρχουν άλλα νησιά στις νότιες τουρκικές ακτές της Μικράς Ασίας. Γι' αυτούς τους λόγους, άλλωστε, είχε παραχωρηθεί στην Ιταλία, η οποία το συμπεριέλαβε, μαζί με τα υπόλοιπα Δωδεκάνησα στις δύο Ιταλοτουρκικές Συμφωνίες Κυριαρχίας και Οριοθέτησης του Ιανουαρίου και Δεκεμβρίου 1932. Για

παρόμοιους λόγους η Συνθήκη των Παρισίων του 1947 εκχώρησε το σύνολο των Δωδεκανήσων, από την Ιταλία στην Ελλάδα, μνημονεύοντας μεταξύ αυτών και το Καστελλόριζο!

Μολονότι είναι επιθυμητό, επιδιωκτέο και υποστηρίξιμο να δοθούν οι ανάλογες Θαλάσσιες Ζώνες στο Καστελλόριζο, ώστε να υπάρξει κοινό σύνορο Ελλάδας-Κύπρου, αλλά και μεγάλες θάλασσες περιοχές να κατανεμηθούν στην Ελλάδα λόγω της ύπαρξης του εντός της ελληνικής επικράτειας, θα πρέπει να έχουμε υπ' όψιν μας δύο στοιχεία:

α) Μολονότι το Συμβατικό Δίκαιο της Θάλασσας (1982) είναι σαφέστατο και υπέρ των ελληνικών θέσεων, **οι απόψεις της Διεθνούς Νομολογίας (Αποφάσεις Δικαστικών Οργάνων) διχάζονται** και είναι ενδεχόμενο να δοθεί μειωμένη «επήρεια» στο Καστελλόριζο ως προς τις Θαλάσσιες Ζώνες που δικαιούται. Παρά ταύτα, η Τουρκία δεν μπορεί να εμποδίσει την κατασκευή και τοποθέτηση στην Υφαλοκρηπίδα/AOZ μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου (δηλαδή στο βυθό) υποβρυχίων σωληναγωγών και καλωδίων, που θα διέρχονται από ενδεχόμενη δική της περιοχή του βυθού. Και αυτό γιατί τα «δικαιώματα διεθνούς επικοινωνίας», δηλαδή μεταφοράς πετρελαίου, φυσικού αερίου ή τηλεφωνικών γραμμών και οπτικών ινών διεθνούς επικοινωνίας, είναι διασφαλισμένα με βάση το άρθρο 79 της Σύμβασης του 1982, υπέρ όλων των Κρατών. Συνεπώς ένα διεθνή αγωγό ή καλώδιο, η Τουρκία δεν μπορεί να τον απαγορεύσει να διέλθει από δική της Υφαλοκρηπίδα/AOZ!

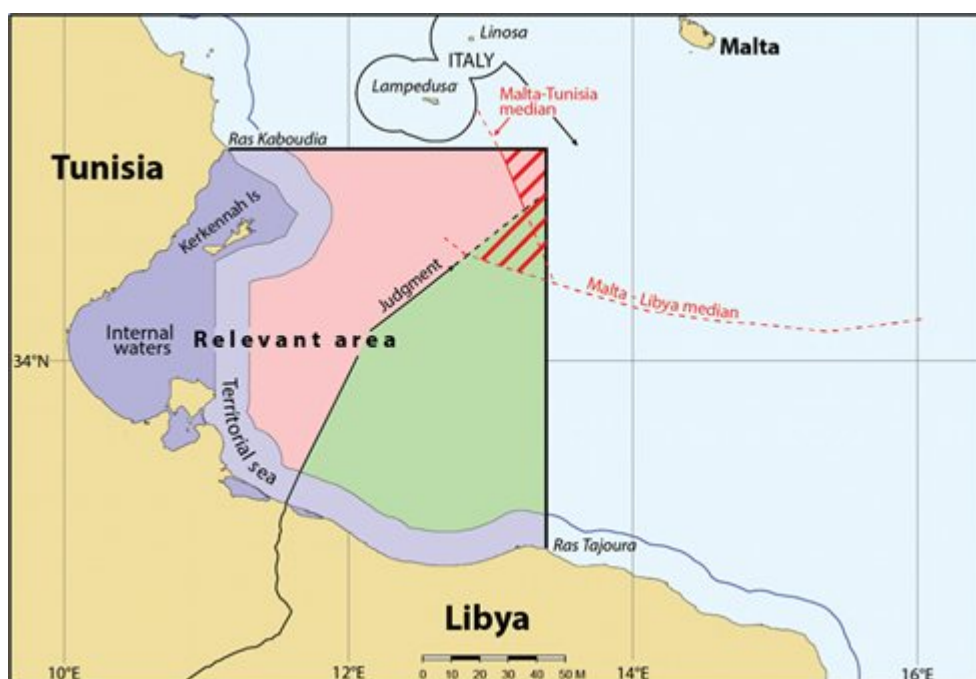
Μόνο για τους αγωγούς (όχι για τα καλώδια), δικαιούται να έχει λόγο για την ακριβή πορεία τους στην Υφαλοκρηπίδα της, ζητώντας προφανώς μόνο μικρές μετατοπίσεις της πορείας τους ώστε να μην εμπλέκεται σε δικές της εγκαταστάσεις.

β) Απέναντι στην τουρκική ρητορική του Μ. Τσαβούσογλου, με στόχο την παραπληροφόρηση του τουρκικού λαού και την προπαγάνδισή των μαξιμαλιστικών επεκτατικών και παράνομων θέσεων της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής, θα πρέπει να απαντήσουμε ως εξής:

- Το Καστελλόριζο απέχει 62 ν.μ. από τη Ρόδο, που είναι Ελλάδα (η προπαγάνδα του Τούρκου ΥΠΕΞ μιλάει για περισσότερα μίλια που απέχει η Αθήνα!).
- Η Ελλάδα επικαλείται μία σειρά από πλεονεκτικά διεθνή προηγούμενα θαλάσσιων οριοθετήσεων νησιών, όπως π.χ. τα δύο γαλλικά νησιά Σεν Πιέρ και Μικελόν, που βρίσκονται μέσα σε ένα Καναδικό Κόλπο στον Βόρειο Ατλαντικό, απέχουν 2.200 ν.μ.(!) από την μητροπολιτική Γαλλία και τους χορηγήθηκε μεγάλο μέρος ΑΟΖ, 200 ν.μ. μήκους και πλάτους 10.5 ν.μ., προς τα Διεθνή Ύδατα και επιπλέον προς την πλευρά του Καναδά από 12 έως 24 ν.μ. Αιγιαλίτιδας Ζώνης και ΑΟΖ! Με απόφαση Διαιτητικού Δικαστηρίου του 1992 (10.06.1992)[12]. Δεύτερο Νομολογιακό προηγούμενο υπέρ των ελληνικών συμφερόντων είναι η οριοθέτηση από το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης ανάμεσα στο νησί Jan Mayen (Νορβηγία) και Γροιλανδία (Δανία) του 1993 (14.06.1993)[13].

Επίσης, τα Ινδικά νησιά Νικομπάρ, που απέχουν περίπου 700 χλμ από τις Ινδίες και μόνο 150 χλμ από την Ινδονησία, με διμερή συμφωνία, δεν εγκλωβίστηκαν σε Ινδονησιακή Θαλάσσια Ζώνη!

Τέλος, στη Μεσόγειο, τα 4 μικρά νησιά της Ιταλίας Λινόζα, Λαμπεντούσα, Παντελλερία και Λαμπιόνε, που βρίσκονται στα νοτιοδυτικά της Σικελίας και δυτικά της Μάλτας, και πλησιέστερα προς τις ακτές της Τυνησίας, δεν εγκλωβίστηκαν σε Τυνησιακή Θαλάσσια Ζώνη (Υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ), αλλά πήραν 12 ν.μ. Αιγιαλίτιδα Ζώνη και βρίσκονται μέσα στο όριο της Ιταλικής Υφαλοκρηπίδας με την Τυνησία (Συμφωνία Ιταλίας-Τυνησίας του 1971).

Θέλω, τέλος, να επισημάνω ότι, σύμφωνα με πάγια Νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, η γενική αρχή της ευθυδικίας (ή επιείκειας) και το νεώτερο «δίκαιο αποτέλεσμα», δεν μπορούν να ανατρέψουν το Συμβατικό Διεθνές Δίκαιο (στην περίπτωση μας το άρθρο 121 για τα δικαιώματα των νησιών σε θαλάσσιες ζώνες), λειτουργώντας αντίθετα με το Δίκαιο (contra legem), αλλά μόνον υπό το Δίκαιο (Infra legem), δηλαδή επικουρικά και διορθωτικά μόνον, για την αποφυγή ακροτήτων που μπορεί να επιφέρει η απόλυτη εφαρμογή του Δικαίου.

Ένα Διεθνές Δικαστήριο, λοιπόν, αφού σεβασθεί την Αιγιαλίτιδα Ζώνη των 12 ν.μ. του Καστελλόριζου (που πρέπει βέβαια άμεσα να επεκταθεί και εκεί, όπως παντού στις ακτές μας) θα μπορούσε να αποδώσει πλήρη ή μειωμένη επήρεια του συμπλέγματος ως προς Υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ, λαμβάνοντας υπόψιν τα διεθνή προηγούμενα. Είτε από την πρακτική των Κρατών (δηλαδή Εθνικό Δίκαιο) με τις συμφωνίες οριοθέτησης θαλασσιών ζωνών που συνάπτουν τα κράτη μεταξύ τους, είτε από τα πορίσματα της Διεθνούς Νομολογίας (των Δικαστηρίων), αφού τα προσαρμόσει στις ειδικότερες περιστάσεις της περιοχής.

Γι' αυτό θα είναι απαραίτητο η Υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ του Καστελλόριζου να συσχετισθεί στενά με την οριοθέτηση του Νοτίου Αιγαίου και ειδικότερα των Δωδεκανήσων, στα οποία ανήκει!

Αλλά και ευρύτερα με το Αρχιπέλαγος του Αιγαίου. Με βάση το κριτήριο της «αναλογικότητας» του μήκους των ακτών (αλλά όχι μόνον) το μήκος των ακτών της Ανατολικής Κρήτης, της Κάσου, της Καρπάθου και της Ρόδου, μαζί με το μήκος της ακτογραμμής του συμπλέγματος του Καστελλόριζου, **θα αποτελέσουν την Ελληνική αφετηρία για την εξεύρεση της «μέσης γραμμής/ίσης απόστασης»**, με τις απέναντι ακτές της νότιας Τουρκίας, απέναντι από την Ρόδο και μέχρι το Κας (απέναντι από την Μεγίστη) και την τουρκική ακτή απέναντι από την Στρογγύλη, που θα αποτελέσει την τουρκική γραμμή αφετηρίας.

Το αποτέλεσμα της κατανομής των θαλάσσιων περιοχών, θα καθορισθεί προς τα ανατολικά από την μέση γραμμή μεταξύ Υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ Κύπρου-Ελλάδας και Τουρκίας, και προς Νότον με την Υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ της Αιγύπτου. Το αποτέλεσμα βγαίνει με βάση την γεωμετρία και καθορίζεται από το «κριτήριο της απόστασης» από τις ακτές και όχι «την μάζα του εδάφους», δηλαδή το μέγεθος της επικράτειας του κάθε κράτους, όπως προπαγανδιστικά διαδίδει η Τουρκία! Ούτε επίσης με βάση την γεωμορφολογία, όπως συνέβαινε αρκετά παλιότερα.

Η θαλάσσια πρόσοψη των κρατών (αρχή αναλογικότητας) στην προς οριοθέτηση περιοχή (δηλαδή το μήκος των ακτών), είναι συνήθως το βασικότερο κριτήριο για το τελικό αποτέλεσμα. Στο τέλος της διαδικασίας, το εμβαδόν, δηλαδή η έκταση της θάλασσας/βυθού/υπεδάφους που αποδίδεται σε κάθε κράτος, ελέγχεται (συγκρίνεται) με το μήκος των ακτών του στη συγκεκριμένη περιοχή, ώστε να μην υπάρχει μεγάλη δυσαναλογία. Αυτό συμβαίνει για να ελεγχθεί το αποτέλεσμα με βάση την αρχή της ευθυδικίας, δηλαδή να επιτυγχάνεται, κατά το δυνατόν, «δίκαιο αποτέλεσμα». Αν δηλαδή το μήκος των ακτών είναι περίπου ίδιο, και στα δύο, τότε και οι θαλάσσιες εκτάσεις που κατανέμονται με την οριοθέτηση θα πρέπει, περίπου βέβαια, να είναι 1 προς 1. Στην δικαστική Απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης για την Μαύρη Θάλασσα (2009) μεταξύ Ουκρανίας και Ρουμανίας, ο λόγος του μήκους των ακτών ήταν 1:2.8, ενώ ο λόγος της θαλάσσιας περιοχής που τους αντιστοιχεί είναι 1:2.1, και αυτό εκρίθη «δίκαιο» με βάση την ευθυδικία[14].

Πάντως η περίπτωση του Καστελλόριζου προσομοιάζει μάλλον με την περίπτωση των γαλλικών νησιών Σεν Πιέρ και Μικελόν με τον Καναδά, και άρα θα μπορούσε να εφαρμοσθεί μία προσαρμοσμένη εκδοχή εκείνης της λύσης. Θα πρέπει οπωσδήποτε όμως να ληφθεί υπόψιν η τεράστια διαφορά της απόστασης των δύο απομονωμένων γαλλικών νησιών, 2.200 ν.μ. από τις ακτές της Γαλλίας, σε αντίθεση με την απόσταση των 62 ν.μ. μόνο που απέχει το Καστελλόριζο από τα Δωδεκάνησα (Ρόδο), στα οποία και ανήκουν πολύπλευρα, ως νησιωτικό σύμπλεγμα ιμήμα του Αιγαίου Αρχιπελάγους, του πρώτου Ιστορικού Αρχιπελάγους, απ' όπου έλκει και ο ίδιος ο όρος την καταγωγή!

Επίλογος

Το πρόβλημα δυστυχώς είναι ότι η Τουρκία αρνείται να εφαρμόσει το Διεθνές Δίκαιο, το διαστρεβλώνει για να το προσαρμόσει στα συμφέροντά της «α λα καρτ», και θα αρνηθεί μία δικαστική επίλυση της οριοθέτησης Υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ με την Ελλάδα, επιμένοντας

σε διάλογο για όλα τα άλλα τα ζητήματα που μονομερώς θέτει και τα οποία είναι ανεπίδεκτα δικαστικής κρίσεως. Το μόνο που της μένει είναι η εκβιαστική τακτική των «κανονιοφόρων» και του στρατιωτικού καταναγκασμού! Απέναντι σ' αυτή την τακτική που χαρακτηρίζει στον ένα ή άλλο βαθμό την τουρκική πολιτική μετά το 1923, που σήμερα λαμβάνει χαρακτήρα νεο-Οθωμανισμού, η Ελλάδα οφείλει να αντιτάξει αυτοδύναμη ισχυρή άμυνα, πειστική αποτροπή και το Διεθνές Δίκαιο, αιτούμενη την αλληλεγγύη της Ευρώπης και άλλων συμμάχων της (ΗΠΑ και χώρες της Ανατολικής Μεσογείου).

(*) Διεθνολόγος, Λέκτορας Νομικής Σχολής Α.Π.Θ.

Πρόεδρος Περιφερειακού Συμβουλίου Κεντρικής Μακεδονίας

[1] Βλ. Άγγελος Συρίγος, «Ελληνοτουρκικές Σχέσεις», εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2015, σελ. 257

[2] Βλ. άρθρα 17-32 της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας (ΔτΘ), 1982, Νόμος 2321/1995, ΦΕΚ Α'/136/1995

[3] Βλ. ο.π. Συρίγος, σελ. 257

[4] Βλ. άρθρα 37-44, ο.π. Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας (ΔτΘ), 1982

[5] Βλ. Ελληνική Ερμηνευτική δήλωση κατά την υπογραφή και την επικύρωση της Σύμβασης ΔτΘ, Κ. Ιωάννου-Α. Στρατή, «Δίκαιο της Θάλασσας», Εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Β' Έκδοση, Αθήνα-Κομοτηνή, 2000, σελ. 27-28, 133-134, 139-140

[6] Βλ. Αναστασία Στρατή, «Ελληνικές θαλάσσιες ζώνες και οριοθέτηση με γειτονικά κράτη», εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, σελ. 169-171

[7] Όπως ήδη έγινε πρόσφατα με Νόμο του Ελληνικού Κοινοβουλίου στις 19.01.2021

[8] Βλ. ο.π. Στρατή, σελ. 169-170 και Ευάγγελος Βενιζέλος, «Οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών και ελληνοτουρκικές σχέσεις», εκδ. Κ. Παπαδόπουλος, Μεταμόρφωση Αττικής, 2020, σελ. 257-258

[9] Βλ. Νόμος 4001/2011, άρθρο 156

[10] Βλ. ο.π., Υποσημείωση 2

[11] Βλ. Στρατή, ο.π. σελ 38, Συρίγος, ο.π. σελ. 726

[12] Βλ. Στρατή, ο.π. σελ. 37-38 και Ψάρη Τζήμητρα, «Η Υφαλοκρηπίδα των νησιών στη διεθνή Νομολογία», εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ. 177-196 (ιδίως σελ. 191, 195)

[13] Βλ. Τζήμητρα, ο.π., σελ. 197-211

[14] Βλ. Στρατή, ο.π., σελ. 24 επ

